

Εγκαινιάσθηκε η σειρά των Ακαδημαϊκών διαλέξεων με θέμα: “Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Ορθόδοξη Εκκλησία και στον σύγχρονο κόσμο”

[Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο](#)

Με μεγάλη επιτυχία εγκαινιάσθηκε την Τετάρτη 27 Μαΐου 2026 στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών η σειρά ακαδημαϊκών διαλέξεων με γενικό θέμα «Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Ορθόδοξη Εκκλησία και στον σύγχρονο κόσμο», μια πρωτοβουλία στο πλαίσιο του έργου του εν Αθήναις Γραφείου Εκπροσωπήσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου, και με την επιστημονική συνεργασία Καθηγητών της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και

Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.).

Η σειρά των διαλέξεων αυτών τελεί υπό την υψηλή αιγίδα του Μακαριωτάτου **Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου** και επιχειρεί να παρουσιάσει τη θέση και τον ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Ορθόδοξη Εκκλησία και στον κόσμο άλλοτε και ιδιαίτερα στην εποχή μας. Πρώτος ομιλητής της σειράς αυτή των διαλέξεων ήταν ο Ομ. Καθηγητής του ΕΚΠΑ και Ακαδημαϊκός **κ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης**, ο οποίος παρουσίασε το θέμα «Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στον 20ο και 21ο αιώνα. Η μαρτυρία της Ορθοδοξίας στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου».

Η Επιστημονική Επιτροπή των διαλέξεων απαρτίζεται από τους Καθηγητές της Θεολογικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α., **κ. Δημήτριο Μόσχο**, **κ. Σταύρο Γιαγκάζογλου** και τον Πανοσιολογίωτατο **Αρχιμανδρίτη Ισίδωρο - Χαράλαμπο Κάτσο**.

Προσφωνήσεις και χαιρετισμούς πραγματοποίησαν ο Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Θεοδώρητος, Διευθυντής του Γραφείου Εκπροσώπησης του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν Αθήναις, Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.

Ιερώνυμος Β΄, τον χαιρετισμό του οποίου μετέφερε ο **Πρωτοπρεσβύτερος Εμμανουήλ Παπαμικρούλης**, Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και Γραμματέας της Συνοδικής Επιτροπής επί των Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, ο Κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α. **κ. Εμμανουήλ Καραγεωργούδης**, ο Πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας του Ε.Κ.Π.Α. **κ. Ιωάννης Παναγιωτόπουλος**, ο Αντιπρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας του Ε.Κ.Π.Α. **κ. Ευστάθιος Λιανός-Λιάντης** και ο Αντιπρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών **κ. Αθανάσιος Φωκάς**.

Μέσα από τις διαλέξεις αυτές αναδεικνύεται η διαχρονική και άοκνη μέριμνα του Οικουμενικού Θρόνου να μετασχηματίζει κάθε ιστορική αντιξοότητα σε εμπνευσμένη εκκλησιαστική μαρτυρία και δημιουργικό έργο, ανοίγοντας διαρκώς νέους δρόμους διακονίας της χριστιανικής πίστης αλλά και των Ορθοδόξων λαών.

Στη συνέχεια της σειράς αυτής την διαλέξεων για το Οικουμενικό Πατριαρχείο, τη σκυτάλη του ομιλητή λαμβάνει τον Οκτώβριο ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, πρ. Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Κυβέρνησης, Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α. και του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

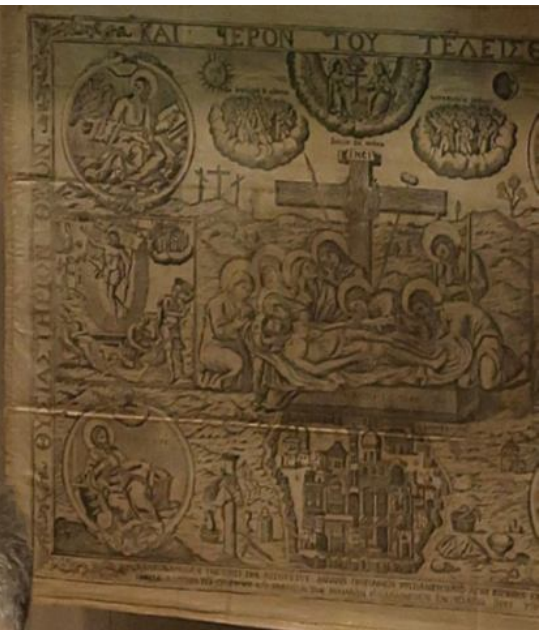

η θέση του αρχαίου γυμνασίου των Δελφών
ρω στο 1898 αποφασίστηκε η κατεδάφιση της
α να διενεργηθούν ανασκαφές από
Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Η πρακτική
«αποκάθαρσης» αρχαιολογικών χώρων από
βυζαντινά και νεότερα μνημεία, για να
αδειχθούν τα μνημεία της κλασικής εποχής,
αν πολύ συνηθισμένη έως και τις πρώτες
εκαετίες του 20ού αι. Τις περισσότερες φορές
μνημεία που κατεδαφίζονταν δεν
κμηριώνονταν επαρκώς. Επίσης,
αταβλόταν προσπάθεια να σωθούν κάποια
έρη τους, που μπορούσαν να αποσπαστούν
η συγκεκριμένη περίπτωση των Δελφών,
άντως, οι τοιχογραφίες του ναού
ητοιχίστηκαν και, αργότερα, τμήματά τους
ατέληξαν στο Βυζαντινό Μουσείο.

The Monastery of the Dormition of the Virgin
(Panagia) was situated on the site of the
ancient gymnasium in Delphi. Around 1898
was decided to demolish it to allow the French
archaeological School to carry out excavations
here. The practice of "cleansing" archaeological
sites of Byzantine and more recent monuments,
in order to give prominence to monuments from
the Classical era, was very common right up
to the first decades of the 20th c. Usually
the monuments which were demolished were
not properly documented. Moreover it was rare
for any effort to be made to save those parts
of them which could be detached. In the case
of Delphi, however, the wall paintings of the
church were removed and later parts of them
ended up in the Byzantine Museum.

Ανασκαφή του ναού της Κοιμήσεως της Παναγίας (1879-1880)
Ανασκαφή του ναού της Κοιμήσεως της Παναγίας (1879-1880)
Ανασκαφή του ναού της Κοιμήσεως της Παναγίας (1879-1880)

Η διάλεξη

Η διάλεξη του κ. Πασχάλη Κιτρομηλίδη για το Οικουμενικό Πατριαρχείο ξεκίνησε με αναφορές στην ιστορία της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως αμέσως μετά την άλωση και καθοδόν προς την πρώιμη Νεωτερικότητα. Στις δυσχερείς συνθήκες της δουλείας το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανέλαβε το τιτάνιο έργο να διασώσει την πίστη και την χριστιανική κοινωνία των Ορθοδόξων. Επιτέλεσε το έργο του αυτό με δύο μακρόπνοες ενέργειες. 1. Με την ίδρυση της Πατριαρχικής Σχολής επιχείρησε να διατηρήσει την παιδεία του γένους καλλιεργώντας διαρκώς τα ελληνικά και χριστιανικά γράμματα. 2. Με την ανασυγκρότηση του μοναστικού βίου από τον 16ο αι. και εξής στον Πόντο, στο Άγιον Όρος, στα Μετέωρα, αλλά και σε όλη την Ελληνική Χερσόνησο μπόρεσε να επιστηρίξει τη μαρτυρία της εκκλησιαστικής πίστης και ζωής σε συνθήκες σκληρής δουλείας. Ο κ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης παρουσίασε την πορεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου μέχρι την εποχή μας μέσα από έξι χαρακτηριστικά ιστορικά επεισόδια που εκφράζουν ανάγλυφα τη μέριμνά του να μετασχηματίζει κάθε ιστορική αντιξοότητα σε εμπνευσμένη εκκλησιαστική μαρτυρία και δημιουργικό έργο, ανοίγοντας διαρκώς νέους δρόμους για τη διάσωση της χριστιανικής πίστης αλλά και της επιβίωσης των Ορθοδόξων λαών.

1ο επεισόδιο: Οι περιπλανήσεις της έδρας του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Η έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως δεν ήταν πάντοτε σταθερή. Από τους Αγίους Αποστόλους, τη Μονή Παμμακαρίστου, την Παναγία Παραμυθία και τον Άγιο Δημήτριο Ξυλόπορτας, το Οικουμενικό Πατριαρχείο εγκαταστάθηκε το 1599 στον Άγιο Γεώργιο στο Φανάρι. Ο Πατριάρχης Ιερεμίας Β΄ ο Τρανός, μολονότι θρηνεί για την απώλεια του ναού του, συνάμα οραματίζεται το μέλλον της Εκκλησίας και της Ορθοδοξίας. Αποκρούοντας τις προτάσεις του Τσάρου για μετακίνηση της έδρας του Οικουμενικού Πατριαρχείου προβαίνει, αν και κάτω από δυσχερείς συνθήκες, στην ανύψωση της Μόσχας σε Πατριαρχείο.

2ο επεισόδιο: Ο Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις

Στον ευρύτερο προγραμματισμό της στρατηγικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τη στήριξη της Ορθόδοξης πίστης, ο Κύριλλος Λούκαρις κατά τον 17ο αι. έχει και αυτός ως πρωταρχική μέριμνα την παιδεία και τον μοναχισμό. Ιδρύει πολλές Σταυροπηγιακές Μονές, προβαίνει σε εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Πατριαρχική Σχολή και αντιστέκεται σθεναρά στους Ιησουίτες μισσιοναρίους.

Εισάγει επίσημα τη χρονολόγηση από γεννήσεως του Χριστού, εγκαταλείποντας τη χρονολόγηση από κτίσεως κόσμου, αναθέτει τη μετάφραση της Καινής Διαθήκης στη δημώδη γλώσσα στον Μάξιμο Καλλιουπολίτη και επιχειρεί τη δημιουργία πατριαρχικού τυπογραφείου στην Κωνσταντινούπολη. Το ωστικό κύμα της Μεταρρύθμισης και της Αντιμεταρρύθμισης έπληξε και τον Ορθόδοξο κόσμο της Ανατολικής Ευρώπης. Ο Κύριλλος Λούκαρις αντιστάθηκε στον εκλατινισμό, συμμαχώντας στρατηγικά με τους προτεστάντες και συνάμα αγωνίστηκε για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της εποχής του χωρίς φανατισμούς και μονομέρειες.

3ο επεισόδιο: Η ανάκληση του αυτοκεφάλου των Αρχιεπισκοπών Ιπεκίου και Αχρίδος

Η ανάκληση του αυτοκεφάλου των δύο αυτών Αρχιεπισκοπών (1766-1767), μολονότι εντάσσεται στη στρατηγική για την προστασία της πίστης και του ορθόδοξου φρονήματος, παρερμηνεύθηκε από τη μεταγενέστερη ιστοριογραφία των Σέρβων και των Βουλγάρων, καθώς εξελήφθη ως απόπειρα εξελληνισμού του ποιμνίου τους. Η υπόθεση αυτή συνδέεται και με την ανασυγκρότηση της Εκκλησίας της Σερβίας από τον Βεζύρη Μεχμέτ Σοκόλοβιτς την οποία διηγείται και το μυθιστόρημα του Ίβο Άντριτς «Το γεφύρι του Δρίνου». Ο Σερβικής καταγωγής Βεζύρης συνηγόρησε ώστε να αποκατασταθεί η Εκκλησία της Σερβίας και να γίνει Πατριάρχης ο αδελφός του μοναχός Μακάριος Σοκόλοβιτς. Ωστόσο, η ανάκληση του αυτοκεφάλου αυτών των Αρχιεπισκοπών έγινε ύστερα από εισηγήσεις των συνόδων τους, προκειμένου να προστατευθεί το Ορθόδοξο ποίμνιο από τη διαρκή απειλή των εξισλαμισμών στη Σερβία. Με τη μέριμνα αυτή του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως συνδέεται και το κήρυγμα του Κοσμά του Αιτωλού στις περιοχές αυτές.

4ο επεισόδιο: Προς τον 20ο αιώνα. Οι δύο πατριαρχίες του Ιωακείμ του Γ΄ (19ος - 20ος αι.)

Ο από Θεσσαλονίκης Πατριάρχης Ιωακείμ ο Γ΄ μεριμνά για την περιφρούρηση των προνομίων και της κανονικής παραδόσεως της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και συνάμα προβαίνει σε μία σειρά εκσυγχρονιστικών κινήσεων. Στην πρώτη πατριαρχία του (1878-1884) προχωρεί σε έργα αναδιοργάνωσης και ανασυγκρότησης, ιδρύει το πατριαρχικό τυπογραφείο, εκδίδει την «Εκκλησιαστική Αλήθεια» με διευθυντή τον λόγιο Μανουήλ Γεδεών, θεμελιώνει τη Μεγάλη του Γένους Σχολή και ενισχύει τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ενθαρρύνοντας τους αποφοίτους της για περαιτέρω σπουδές στο Εξωτερικό. Συνάμα, αναπτύσσει τις σχέσεις με τις άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες, ενώ παραχωρεί ορισμένες Μητροπόλεις της Θεσσαλίας και της Άρτας στην Εκκλησία

της Ελλάδος. Ωστόσο, δεν στάθηκε δυνατό επί των δύο θητειών του να λυθεί το Βουλγαρικό Σχίσμα. Κατά τη δεύτερη πατριαρχία του (1901-1912), καθώς ξεσπούν με ιδιαίτερη ένταση τα εθνικιστικά κινήματα στα Βαλκάνια, ο Ιωακείμ ο Γ΄ κρατεί αποστάσεις από αυτά και επιχειρεί την ανάπτυξη διεκκλησιαστικών σχέσεων, υποστηρίζει την παιδεία και προβαίνει σε έργα μεγάλης κλίμακας για την οργάνωση θεσμών και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων (Ορφανοτροφείο της Πριγκήπου κ.α.). Κατά την περίοδο αυτή ακμάζει ιδιαίτερα ο ελληνικός χριστιανικός πληθυσμός στη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη και δημιουργούνται νέες Μητροπόλεις.

5ο επεισόδιο: Οι πειρασμοί του 20ου αιώνα

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή δεν επέζησε σχεδόν καμία Μητρόπολη του Πατριαρχείου στη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη. Η Ρωμηοσύνη εισέρχεται σε νέες περιπέτειες. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο απογυμνωμένο από το ποίμνιό του είναι υπό συνεχή διωγμό. Ο 20ος αι. είναι διάστικτος από τις πλέον δυσχερείς συνθήκες ζωής και πορείας του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ο νεοεκλεγείς Πατριάρχης Κωνσταντίνος ο ΣΤ΄ (1924) θεωρήθηκε ανταλλάξιμος και αναγκάστηκε να μεταβεί στην Ελλάδα. Αλληπάλληλες ήταν οι διώξεις και οι απελάσεις των Ρωμιών της Πόλης (Σεπτεμβριανά 1955, απελάσεις του 1964), η έξοδος των κατοίκων της Ίμβρου και της Τενέδου, οι επεμβάσεις και οι διαγραφές ονομάτων από τις πατριαρχικές εκλογές και πλείστα άλλα. Τις δύσκολες αυτές συνθήκες του 20ου αι. αποτυπώνει η παρουσία του Πατριάρχη Αθηναγόρα στον πληγωμένο ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Υψωμαθείων το 1955. Ωστόσο, όπως άλλοτε ο Ιερεμίας Β΄ ο Τρανός, ο οποίος «έκλαυσε πολλά» βλέποντας την Παμμακάριστο να έχει μεταβληθεί σε τέμενος, έτσι και ο Αθηναγόρας, παρά τις αντιξοότητες και τις απέραντες θλίψεις, οραματίστηκε και εργάστηκε για το ελπιδοφόρο μέλλον της Ορθοδοξίας, για την ανασυγκρότηση των δυνάμεων και το άνοιγμά της στην Οικουμένη.

Και πράγματι, επί των Πατριαρχών του Μεσοπολέμου τίθενται τα θεμέλια για την ανασύνταξη του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ώστε να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις των καιρών. Το 1928 το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποδίδει «επιτροπικώς» τη διοίκηση των λεγόμενων Νέων Χωρών στην Εκκλησία της Ελλάδος, δημιουργεί Αυτόνομες Εκκλησίες στις Βαλτικές χώρες, το 1937 αποδίδει Αυτοκέφαλο στην Εκκλησία της Αλβανίας και ενισχύει σταθερά την παιδεία και τη Ρωμηοσύνη της Πόλης. Το 1945 προχωρεί στην άρση του Βουλγαρικού Σχίσματος μετά από 70 έτη.

6ο επεισόδιο: Οικουμενικότητα στην πράξη

Χάρης στους οραματισμούς, την τόλμη και τη γενναιότητα των Πατριαρχών Αθηνάγορα και Βαρθολομαίου, το Οικουμενικό Πατριαρχείο πρωταγωνιστεί πλέον στον παγκόσμιο Χριστιανισμό στον 20ο και στον 21ο αιώνα. Παρά τους διωγμούς, τις αντιξοότητες και τους αντιπερισπασμούς το Οικουμενικό Πατριαρχείο προβαίνει σε μία σειρά κινήσεων στον διορθόδοξο και διαχριστιανικό χώρο επιδεικνύοντας στην πράξη τη διαρκή μέριμνά του για την ενότητα και τη μαρτυρία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο. Οι Πανορθόδοξες Διασκέψεις, οι συναντήσεις με τον Πάπα στη δεκαετία του 1960, η άρση των αναθεμάτων του 1054, η ανάπτυξη των διαχριστιανικών σχέσεων και των διμερών θεολογικών διαλόγων καθιστούν παγκόσμια ορατό το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος, παραλαμβάνοντας το έργο των πατριαρχών Αθηνάγορα και Δημητρίου, οδηγεί σε μια νέα περίοδο ωριμότητας και λαμπρής πορείας τη θέση και τον ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Ορθοδοξία και στον σύγχρονο κόσμο. Οι Πανορθόδοξες προσυνοδικές διασκέψεις και η Σύναξη των Προκαθημένων, η διεξαγωγή της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου στην Κρήτη (2016), η πρόοδος των θεολογικών διαλόγων, οι διαθηρησκευτικές ακαδημαϊκές συναντήσεις, η έμπρακτη μέριμνα για το φυσικό περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις κοινωνικές ανισότητες και πολλές άλλες πρωτοβουλίες δείχνουν την ευθύνη και τη μέριμνα του Οικουμενικού Πατριαρχείου να ανταποκριθεί εμπνευσμένα στις προκλήσεις των καιρών. Από την Κωνσταντινούπολη εκπέμπεται ένας σύγχρονος και αυθεντικά ορθόδοξος λόγος για όλα τα κατεπείγοντα προβλήματα του ανθρώπου της εποχής μας, ο οποίος πλουτίζει τη σύγχρονη Ορθόδοξη θεολογική σκέψη και ανταποκρίνεται πειστικά στις αγωνίες και τις ελπίδες της σύγχρονης ανθρωπότητας. Επί των τελευταίων τριών Πατριαρχών έχει συντελεστεί μνημειώδες έργο για την Ορθόδοξη μαρτυρία στον σύγχρονο κόσμο. Συγκυρηναίοι των τριών αυτών Πατριαρχών υπήρξαν κορυφαίοι Ιεράρχες του Οικουμενικού Θρόνου, όπως ο Χαλκηδόνης Μελίτων (Χατζής), ο Σάρδεων Μάξιμος (Χρηστόπουλος), ο Μύρων και κατόπιν Εφέσου Χρυσόστομος (Κωνσταντινίδης) και βεβαίως ο Περγάμου Ιωάννης (Ζηζιούλας), ο οποίος είναι ο κορυφαίος Ορθόδοξος θεολόγος της εποχής μας. Η διακονία και η μαρτυρία του Οικουμενικού Πατριαρχείου μετά την άλωση και μέχρι σήμερα υπήρξε πράγματι ένα «ιστορικό θαύμα» με καθαρά ιστορικούς όρους.

